

"СӘБИТ МҰҚАНОВ ӨМІРІ МЕН ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ"**Сагиндикова Захра Сайдудлла қызы**

Шыршық мемлекеттік педагогикалық университеті
 Қазақ тілі және әдебиеті бағытының 1 - курс студенті
 Ғылыми жетекшісі: **Жандос Абдазимович Байзақов**

Аннотация: *Қазақтың әйгілі жазушысы, драматург, қоғам және мемлекет қайраткері, ғалым, академик Сәбит Мұқанов. Ол қазақ әдебиетінің қаламгері ғана емес, қазақ әдебиетінің ұйымдастырушы жалаугері. Ол қазақ қоғамының даму жолын, ондағы бетбұрыс кезеңдерді өз шығармаларында үлкен шыншылдықпен бейнелеп келді. Ақынның өмірі мен шығармашылығы туралы зерттеу еңбектері, бағалы ой – пікірлері, қиындыққа толы өмірінде басынан өткізген шытырман шырғалаңы туралы көптеген қызықты мәліметтер ұсынылады.*

Кілтті сөздер: *академик, драматург, ғалым, бетбұрыс, шыншылдық, жалаугері, шытырман, шырғалаңы.*

"LIFE AND WORK OF SABIT MUKANOV"**ABSTRACT**

Sabit Mukanov, a famous Kazakh writer, playwright, public and statesman, scientist, academician. He is not only a writer of Kazakh literature, but also an organizer of Kazakh literature. He depicted the path of development of the Kazakh society, the turning points in it in his works with great honesty. Research works on the poet's life and work, valuable thoughts and opinions, many interesting details about the adventures he experienced in his life full of difficulties are presented.

Key words: *academician, dramatist, scientist, turning point, honesty, flag bearer, adventurer, thorn.*

Кіріспе бөлім: Қазақтың әдеби сыны мен әдебиеттану ғылымын өрге сүйреген жауынгер сыншы, парасатты ғұлама. Қазақ әдебиетінің мақтанышы Сәбит Мұқанов өзінің өнегелі де өміршең шығармаларымен қазақтың жаңа ұрпағына рухани азық беріп, ұрпақтан - ұрпаққа жасай беретін ұлы ғұлама. Сәбит Мұқанов көркем сөзге құмар, жазуға икемі бар, жас таланттардың көзін ашып шығармашылығына қамқорлық жасай білген. Сәбит Мұқанов қазақ кеңес әдебиетінің негізін қалаған, оның өркендеуі үшін орасан еңбек сіңірген аса көрнекті сөз шебері, қайталанбас тұлға.

Негізгі бөлім: Әдебиетіміздің ірі өкілі, қоғам және мемлекет қайраткері Сәбит Мұқанов 1900 жылы 26 сәуірде қазіргі Солтүстік Қазақстан облысының Жаманшұбар ауылында кедей отбасында дүниеге келген. Жеті жасқа толғанда әксі Мұқан қайтыс болып, сегіз жасқа толғанда анасынан айрылады. Жастайыннан жетім қалған бала ағасы Мұстафаның қолында тәрбиеленеді. Жастайынан қиындық көріп өскен Сәбит Мұқанов еңбекке ерте араласады. Он жасынан бастап байлардың есігінде жүріп күн кешеді. Жоқшылықтың көзін аша алмай, оқида алмады. Бірақ, білімге деген құштарлығы бір сәтке де басылған емес. Өз бетінше білімге ұмытылып, ауыл молдасыннан сауатын ашады. 14 - 15 жасында жыр - толғауларды, қисса дастандарды жаттап, мақамдап айтып үйренеді. Ол Абай Құнанбайұлының өлеңдер жинағымен танысып, Абайдай ақын болуды армандайды. Абайдың поэзиясы Сәбит Мұқановтың ақындық талантына зор қозғау болады. Сәбит Мұқанов 1918 -1919 жылдары Омбыдағы оқытушылар курсында білім алады. Оқып жүріп Мағжан Жұмабаевқа хатшылық етті. Өзі шығарған өлеңдерін Мағжан Жұмабаевқа оқып беретін болған. Оқуын тәмамдағаннан кейін Сәбит Мұқанов мұғалім болып жұмыс істейді. Сәбит Мұқанов қазақ әдебиетінің барлық жанырында өнімді еңбек етті. Ақынның 80 мыңға жуық лирикалық өлеңі, жиырмаға тарта поэма, оннан астам пьеса, жоғары оқу орындарына арналған оқулықтар, қазақ

мәдениетінің тарихы мен этнографиясы туралы зерттеу еңбектері және тағы басқа кітаптар жазып қалдырды. Сәбит Мұқанов екі рет үйленген. Бірінші жары ерте қайтыс болған соң, екінші рет шаңырақ көтереді. Екінші жары Мәриям Қожақметқызы Мұқанова. Мәриям апаймен жазушы 47 жыл отасқан. Сәбит Мұқанов шашына қарап отырып, жазушы Сұлушаш бейнесін суреттеген екен. Сәбит Мұқанов 1987 жылы 18 сәуірде Алматы қаласында қайтыс болады.

Қорытынды: Қазақ әдебиетіміздің мақтанышы Сәбит Мұқанов. Қазақ кеңес әдебиетінің негізін қалаған, оның өркендеуі үшін орасан еңбек сіңірген, дәуір шындығын көркемдік деңгейде суреттеген халықтық жазушы, сахна өнерінің өркендеуі үшін үлес қосқан, шындық жолында күресе білген ұлы тұлға. Сәбит Мұқанов өз дәуірінің таланатты, батыл ел үшін қызмет еткен қайталанбай тұлғалардың бірі болды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ: (REFERENCES)

1. *Т.Нұртазин "Жазушы және өмір" Алматы 1960 жыл*
2. *Ергөбеков Қ. Сәбит Мұқанов Алматы - мектеп 1989 жыл*
3. *С. Мұқанов "Жарық жұлдыз" Алматы 1995 жыл*